Rhif ymchwil gymdeithasol: 59/2025

Dyddiad cyhoeddi: 19/06/2025

Nodyn technegol: gosod y gyfradd ariannu ar gyfer Cynnig Gofal Plant Cymru ar gyfer Ebrill 2025 i Mawrth 2026

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.

© Crown Copyright
Digital ISBN **978-1-83715-889-8**

Nodyn technegol: gosod y gyfradd ariannu ar gyfer Cynnig Gofal Plant Cymru ar gyfer Ebrill 2025 i Mawrth 2026

Awduron: Bethan Gilson a Dr Jack Watkins

Adroddiad Ymchwil Llawn: Gilson, B & Watkins, J. (2025) Nodyn Technegol: Gosod y gyfradd ariannu ar gyfer Cynnig Gofal Plant Cymru ar gyfer Ebrill 2025 i Mawrth 2026, Caerdydd: Llwyodraeth Cymru, Rhif ymchwil gymdeithasol: 59/2025

Ar gael yn: https://www.llyw.cymru/nodyn-technegol-sefydlur-gyfradd-fesul-awr-cynnig-gofal-plant-cymru-ar-gyfer-ebrill-2025-i-mawrth-2026

Safbwyntiau'r ymchwilydd a fynegir yn yr adroddiad hwn ac nid o reidrwydd rhai Llywodraeth Cymru

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch ag:

Enw: Dr Jack Watkins

Adran: Yr Is-adran Tystiolaeth a Chefnogaeth ar gyfer Cydraddoldeb, Tlodi a Phlant

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

Ebost: ymchwil.plantatheuluoedd@llyw.cymru

Tabl cynnwys

1. Cefndir 3
2. Nodau a dulliau 5
Nodau ac amcanion 5
Ffynonellau data 5
3. Canfyddiadau 8
Nodweddion cyffredinol y farchnad gofal plant yng Nghymru 8
Nodweddion cyffredinol ffioedd 9
Ffioedd cyfartalog 10
Perthynas rhwng ffioedd a nodweddion y gwasanaethau 11
Gwahaniaethau rhwng ardaloedd awdurdodau lleol 15
Effaith Cynnig Gofal Plant Cymru 16
Cynaliadwyedd busnes 18
Chwyddiant 21
4. Newid i'r gyfradd a delir i ddarparwyr Cynnig Gofal Plant Cymru 23

Rhestr tablau

Tabl 1. Plant o bob oedran fel canran o'r holl blant y gofelir amdanynt 8
Tabl 2: Canran y gwasanaethau sy'n gofalu am bob grŵp oedran a ddarparodd wybodaeth am ffioedd yn ôl cyfnod amser 9
Tabl 3. Ffioedd cymedrig wedi'u pwysoli yn ôl grŵp oedran.................................... 10
Tabl 4. Ffioedd cymedrig yn ôl oedran yn ôl nifer y plant y gofelir amdanynt 12
Tabl 5: Ffioedd cymedrig am ofal plant 3 a 4 oed yn ôl nodweddion gwasanaethau 13
Tabl 6. Ffioedd cymedrig ar gyfer plant tair a phedair oed yn ôl awdurdod lleol....... 15
Tabl 7. Cyfran o gyfanswm incwm gwasanaethau gofal plant sy'n deillio o wahanol ffynonellau 16
Tabl 8. Ffioedd am ddarparu gofal plant fel rhan o Gynnig Gofal Plant Cymru fel cyfran o gyfanswm yr incwm, nodweddion dethol 17
Tabl 9. Cyfran o'r costau a adroddwyd fesul eitem.. 18
Tabl 10: Ymatebion i'r cwestiwn "Yn y ddwy flynedd ddiwethaf ers Ebrill 2022, a yw eich costau wedi cynyddu neu leihau?".. 20

Rhestr ffigurau

Ffigur 1: Chwyddiant Mynegai Prisiau Defnyddwyr, 1989-2024 21

1. Cefndir

1.1. Cynnig Gofal Plant Cymru ("y Cynnig") yw rhaglen Llywodraeth Cymru ar gyfer ariannu hyd at 30 awr yr wythnos o addysg feithrin (a gaiff ei adnabod hefyd fel addysg gynnar) a gofal plant ar gyfer plant cymwys tair a phedair oed yng Nghymru. Teuluoedd cymwys yw'r teuluoedd lle mae pob rhiant naill ai mewn cyflogaeth, bob un yn ennill mwy na'r hyn sy'n cyfateb i 16 awr yr wythnos ar yr Isafswm Cyflog neu'r Cyflog Byw Cenedlaethol a llai na £100,000 y pen y flwyddyn, neu sydd wedi'u cofrestru ar gwrs addysg bellach neu uwch cymwys[1].

1.2. Bwriad y Cynnig yw bod yn gymhelliant sy'n gysylltiedig â gwaith, gyda'r bwriad o gefnogi teuluoedd incwm isel yn ôl i'r gweithle neu gynyddu eu horiau gwaith. Rhesymeg hyn yw mai cyflogaeth yw'r ffordd orau o godi teuluoedd allan o dlodi.

1.3. Mae'r 30 awr a ariennir yn cynnwys cymysgedd o oriau o:

- addysg feithrin, a ddarperir naill ai mewn ysgolion meithrin a gynhelir neu nas cynhelir a darparwyr addysg eraill; ac
- oriau o ofal plant a ddarperir gan ddarparwyr gofal dydd plant neu warchodwyr plant.

Mewn rhai achosion, gall un darparwr ddarparu elfennau addysg feithrin a gofal plant y rhaglen.

1.4. Ers dechrau'r Cynnig yn 2017-18, mae Llywodraeth Cymru wedi pennu cyfradd talu ar gyfer gwasanaethau sy'n darparu gofal a ariennir drwy'r Cynnig. Mae'r gyfradd a delir i ddarparwyr y Cynnig wedi bod o dan chwyddwydr gwaith dadansoddol gan Lywodraeth Cymru ddwywaith o'r blaen. Cynhaliwyd y cyntaf o'r rhain yn 2017 er mwyn pennu cyfradd ar gyfer cyflwyno'r Cynnig yn 2018 (£4.50 yr awr), a chynhaliwyd yr ail yn 2021 i lywio newid i'r gyfradd oedd i'w weithredu ym mis Ebrill 2022 (£5.00 yr awr - mae'r gyfradd hon wedi bod ar waith yn barhaus ers hynny). Gwnaed ymrwymiad yn 2022 y byddai'r gyfradd yn cael ei hadolygu ar ôl tair blynedd:

> Bydd y cynnydd hwn [o £4.50 i £5.00] yn helpu i wella cynaliadwyedd ar draws y sector gofal plant yng Nghymru, gan sicrhau y gall rhieni sy'n gweithio barhau i elwa o'r Cynnig Gofal Plant. Bydd hefyd yn galluogi'r ddarpariaeth barhaus o ofal ac addysg o ansawdd uchel, gan roi'r dechrau gorau oll mewn bywyd i blant. I gefnogi hyn, rwyf hefyd wedi ymrwymo i adolygu'r gyfradd o leiaf bob tair blynedd.
> Julie Morgan AS, y Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol, Datganiad Ysgrifenedig: Adolygiad o gyfradd fesul awr Cynnig Gofal Plant Cymru (22 Chwefror 2022) | LLYW.CYMRU

1.5. Mae Llywodraeth Cymru eisoes wedi alinio cyfraddau cyllido ar gyfer rhaglenni blynyddoedd cynnar eraill i'r gyfradd a delir i ddarparwyr y Cynnig. Caiff

[1] Cael 30 awr o ofal plant i blant 3 a 4 oed: Pwy sy'n gymwys | LLYW. CYMRU

awdurdodau lleol eu hariannu i ddarparu rhwng 10 a 12.5 awr o addysg feithrin yr wythnos i blant tair a phedair oed (naill ai o ran eu darpariaeth nhw eu hunain neu drwy gyfrwng lleoliadau nas cynhelir). Yr awdurdodau lleol sy’n pennu'r cyllid ar gyfer y ddarpariaeth addysg feithrin hon, fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru yn pennu'r cyllid cyffredinol drwy fformiwlâu cyllido. Mae'r fformiwlâu hyn yn cynnwys cyfeiriad at y gyfradd a delir i ddarparwyr y Cynnig. Yn yr un modd, cynyddwyd cyllid i awdurdodau lleol ar gyfer darparu elfen gofal plant rhaglen Dechrau'n Deg yn 2022 yn gymesur â'r cynnydd yn y gyfradd fesul awr ar gyfer darparwyr y Cynnig.

2. Nodau a dulliau

Nodau ac amcanion

2.1. Nod yr adolygiad hwn oedd nodi cyfradd i'w thalu i ddarparwyr y Cynnig o fis Ebrill 2025. Dyma oedd amcanion yr adolygiad:

- Nodi cyfradd y farchnad ar gyfer awr o ofal plant i blant tair a phedair oed yng Nghymru.
- Asesu a fyddai cyfradd y farchnad yn debygol o fod yn ddigonol i dalu costau darparwyr, gan ystyried effaith chwyddiant prisiau a newidiadau i gyflogau statudol ar gost darparu gwasanaethau gofal plant.
- Asesu a yw Cynnig Gofal Plant Cymru, neu raglenni eraill a ariennir, yn newid deinameg y farchnad gofal plant yn sylweddol mewn ffordd a fyddai'n dylanwadu ar gyfradd gyfartalog y farchnad.

Ffynonellau data

2.2. Defnyddiodd yr adolygiad ddwy brif ffynhonnell dystiolaeth. Mae Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth (SASS) Arolygiaeth Gofal Cymru yn holiadur hunan-gwblhau sy'n cael ei anfon i'r holl wasanaethau gofal plant a chwarae cofrestredig yng Nghymru. Mae cwblhau SASS yn ofyniad rheoleiddiol ar gyfer yr holl wasanaethau gofal plant a chwarae rheoleiddiedig yng Nghymru. Yn y casgliad SASS diweddaraf (Ionawr-Chwefror 2024), cwblhaodd 93 y cant (3,118) o wasanaethau cofrestredig (n=3,370) yr hunanasesiad.

2.3. Gan fod SASS 2024 wedi'i gasglu o wasanaethau rhwng mis Ionawr a Chwefror 2024, mae'r holl ymatebion yn ymwneud â'r cyfnod hwn. Er mwyn asesu newid dros amser, roedd yr adolygiad hwn hefyd yn cynnwys dadansoddiad o ddata blynyddoedd cynharach.

2.4. Mae SASS fel arfer yn cynnwys cwestiynau sy'n ymwneud â:

- natur y gwasanaeth a ddarperir;
- nifer y plant y gofelir amdanynt;
- ffioedd a godir am wasanaethau;
- ffynonellau eraill o gyllid; a
- staffio ac adnoddau.

2.5. Ers 2021, mae SASS wedi gofyn i ymatebwyr gofnodi ffioedd ar gyfer pob un o amrywiaeth o grwpiau oedran, ac ar gyfer pob grŵp oedran fesul awr, sesiwn, diwrnod, wythnos neu dymor. Er mwyn galluogi cymhariaeth, safonwyd y data hyn i greu un ffigur fesul awr ar gyfer pob grŵp oedran ar gyfer pob darparwr. Byddai hyn yn galluogi cymhariaeth â'r gyfradd fesul awr a delir i ddarparwyr y Cynnig, ac yn cynyddu maint y sampl ar gyfer ei dadansoddi. Cyflawnwyd hyn drwy'r camau canlynol:

- Lluoswyd data ar gyfer cyfnodau heblaw awr â lluosyddion dethol i gynhyrchu cyfradd yr awr. Roedd y lluosyddion a ddefnyddiwyd yn seiliedig ar gyfartaledd oriau agor y gwasanaethau fel yr adroddwyd yn y SASS, gyda diwrnod yn cynrychioli 8.06 awr ac wythnos yn cynrychioli 8.06 wedi'i luosi â phump (40.31 awr).

- Tynnwyd data ar gyfer y tymor a'r sesiwn o'r set ddata, gan nad oedd diffiniad clir o faint o oriau a gynhwyswyd ac roedd amrywiad sylweddol yn lefelau'r ffioedd a adroddwyd yn erbyn pob un o'r cyfnodau hyn.

- Cynhyrchwyd pwysoliadau drwy gyfrifo canran yr holl blant o bob oedran a fynychai bob gwasanaeth. Cafodd gwasanaethau oedd yn codi ffioedd yn ôl sesiwn neu dymor yn unig eu tynnu o'r pwysoliad.

- Tynnwyd data ar gyfer y grwpiau oedran 12-14 a 15-17. Mae proffil y gwasanaethau sy'n gofalu am bobl ifanc o'r grwpiau oedran hyn yn awgrymu bod y gofal hwn yn cael ei brynu'n bennaf mewn perthynas â phobl ifanc ag anghenion cymhleth. Adlewyrchir hyn yn y lefelau ffioedd uchel iawn. Mae nifer y bobl ifanc o'r grwpiau oedran hyn sy'n derbyn gofal yn cynrychioli llai nag un y cant o gyfanswm nifer y plant sy'n derbyn gofal mewn gwasanaethau cofrestredig.

- Pan fo gwasanaethau yn darparu cyfradd yr awr yn ychwanegol at gyfraddau eraill, defnyddiodd y dadansoddiad pa bynnag ffigur oedd uchaf.

- Cyfrifwyd cymedr wedi'i bwysoli i ddangos y cymedr wedi'i bwysoli gan gyfran y plant o bob oedran y gofalwyd amdanynt gan bob gwasanaeth (ac felly, faint o blant fyddai'n ddarostyngedig i bob ffi).

2.6. Cyfrifwyd cymedrau wedi'u pwysoli ar gyfer pob grŵp oedran. Bwriad hyn oedd dangos sut roedd ffioedd yn wahanol rhwng grwpiau oedran, gan nodi'r potensial ar gyfer croes-gymhorthdal[2]. Bwriad y defnydd o gymedrau wedi'u pwysoli oedd nodi'r tebygolrwydd y byddai plentyn yn ddarostyngedig i ffi benodol, ac felly i roi mwy o bwysoliad i'r gwasanaethau hynny sy'n gofalu am fwy o blant. Mae'r dull hwn yn ymgais i adlewyrchu profiad teuluoedd yn well, yn ogystal â deinameg y farchnad gofal plant.

2.7. Ategwyd data SASS gan gasgliad data ychwanegol drwy arolwg hunan-gwblhau. Er mwyn cael dealltwriaeth fanylach o'r farchnad gofal plant yng Nghymru, roedd yr arolwg yn targedu gwybodaeth am incwm, gwariant a chapasiti gwasanaethau gofal plant (n=288). Dyluniwyd yr arolwg hwn gyda mewnbwn gan sefydliadau oedd yn cynrychioli'r sector ac fe'i dosbarthwyd drwy'r sefydliadau hyn a thrwy'r

[2] Roedd adborth anecdotaidd o'r ymgysylltiad parhaus â gwasanaethau gofal plant a chwarae wedi dangos arfer o 'groes-gymhorthdal' yn y farchnad gofal plant, pan fo rhai gwasanaethau yn defnyddio unrhyw warged a gynhyrchir drwy ofal i blant hŷn i leihau ffioedd gofal i blant iau (sy'n destun cymarebau uwch o ran oedolion:plant ac felly yn ddrutach i ofalu amdanynt). Bwriad yr arfer hwn yw safoni costau i rieni ar draws gwahanol oedrannau, gan eu hannog i ddefnyddio'r gwasanaeth dros gyfnod hirach.

manylion cyswllt a gedwir gan Lywodraeth Cymru fel rhan o'i rhaglenni blynyddoedd cynnar a ariennir. Roedd yr arolwg yn cynnwys cwestiynau ar:

- lefelau incwm a dderbynnir drwy wahanol ffynonellau;
- lefelau gwariant sy'n gysylltiedig ag allbynnau amrywiol; ac
- ystyriaethau ynghylch cynaliadwyedd busnes.

3. Canfyddiadau

Nodweddion cyffredinol y farchnad gofal plant yng Nghymru

3.1. Mae Arolygiaeth Gofal Cymru yn cofnodi nifer y gwasanaethau gofal plant a chwarae cofrestredig fel rhan o'i rôl fel rheoleiddiwr. Ym mis Awst 2024, pan wnaed gwaith dadansoddol ar gyfer yr adolygiad presennol, roedd 2,895 o wasanaethau gofal plant a chwarae cofrestredig cymeradwy[3] yn gweithredu yng Nghymru.

3.2. Cofnododd data monitro Cynnig Gofal Plant Cymru fod 2,068 o wasanaethau gwahanol wedi'u hariannu i gyflawni'r rhaglen rhwng mis Medi 2023 ac Awst 2024. Mae hyn yn cynrychioli 71 y cant o gyfanswm nifer y gwasanaethau y credir eu bod yn weithredol ym mis Awst 2024.

3.3. Dangosodd dadansoddiad o ddata SASS 2024 mai'r grŵp mwyaf poblog o blant mewn gofal plant yn ôl oedran oedd plant dwy oed (23 y cant o'r holl blant). Mae plant tair a phedair oed yn cynrychioli 31 y cant o gyfanswm nifer y plant sy'n defnyddio gofal plant. Adlewyrchir hyn yn Nhabl 1 isod:

Tabl 1. Plant o bob oedran fel canran o'r holl blant y gofelir amdanynt

Grŵp oedran	Plant o'r oedran hwn fel canran o'r holl blant y gofelir amdanynt
Dan 1 oed	3%
1 oed	13%
2 oed	23%
3 oed	21%
4 oed	10%
5 i 7 oed	15%
8 i 11 oed	14%

Ffynhonnell: SASS 2024

[3] Gwasanaethau â statws cymeradwy yw'r rhai nad ydynt wedi'u hatal neu eu canslo ac felly fe'u hystyrir fel gwasanaethau sydd wrthi'n gofalu am blant.

Nodweddion cyffredinol ffioedd

3.4. Yn SASS 2024, gallai gwasanaethau gyflwyno gwybodaeth am ffioedd fesul awr, sesiwn, diwrnod, wythnos neu dymor. Tynnwyd y ffioedd sesiwn a thymor o'r dadansoddiad presennol, gan fod y ffioedd ar gyfer y ddau gategori hyn yn cynnwys gwahaniaethau mawr ac nid oedd yn bosibl gwneud cymariaethau dilys rhwng ymatebion unigol mewn perthynas â'r cyfnodau hyn (gweler paragraff 2.5 uchod). Ar gyfer y mathau o ffioedd oedd yn weddill, y mwyaf cyffredin oedd fesul dydd, ac yna fesul awr. Adlewyrchir hyn yn Nhabl 2 isod:

Tabl 2: Canran y gwasanaethau sy'n gofalu am bob grŵp oedran a ddarparodd wybodaeth am ffioedd yn ôl cyfnod amser

Grŵp oedran	Fesul awr	Fesul diwrnod	Fesul wythnos
Dan 1 oed	26%	84%	28%
1 oed	38%	72%	20%
2 oed	41%	68%	17%
3 oed	44%	66%	17%
4 oed	44%	65%	17%
5 i 7 oed	55%	53%	11%
8 i 11 oed	57%	49%	9%

Ffynhonnell: SASS 2024

Ffioedd cyfartalog

3.5. Mae Tabl 3 isod yn cyflwyno'r cymedrau wedi'u pwysoli a gyfrifwyd o ddata SASS 2024 ar gyfer pob grŵp oedran. Mae'r rhain wedi'u cyfrifo gan ddefnyddio'r dull a nodir ym mharagraff 2.5 uchod.

Tabl 3. Ffioedd cymedrig wedi'u pwysoli yn ôl grŵp oedran

Grŵp oedran	Cymedr wedi'i bwysoli
Dan 1 oed	£7.12
1 oed	£7.62
2 oed	£6.36
3 oed	£5.86
4 oed	£5.67
5 i 7 oed	£5.31
8 i 11 oed	£5.05

Ffynhonnell: SASS 2024

3.6. Roedd ffioedd cymedrig wedi'u pwysoli yn uwch ar gyfer plant iau. Mae hyn yn debygol o adlewyrchu'r cymarebau oedolion:plant uwch a nodir ar gyfer y grwpiau oedran hyn yn y Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer gofal plant wedi'i reoleiddio[4] ond hefyd cymhlethdod cynyddol gofalu am blant iau (ac felly costau llafur uwch y gofal hwn). O berthnasedd penodol i'r Cynnig yw'r canfyddiad bod y ffi gymedrig wedi'i phwysoli ar gyfer plant pedair oed yn is na'r ffi gymharol ar gyfer plant tair oed.

3.7. Y ffi gymedrig fesul awr wedi'i phwysoli ar gyfer gofal plant tair a phedair oed gyda'i gilydd oedd **£5.76**. Cyfrifwyd hyn fel cymedr y ffioedd cymedrig wedi'u pwysoli ar gyfer plant tair a phedair oed, fel y nodir yn Nhabl 3 uchod.

[4] Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer gofal plant wedi'i reoleiddio | LLYW.CYMRU

Perthynas rhwng ffioedd a nodweddion y gwasanaethau

3.8. Cynhaliwyd dadansoddiad pellach o wybodaeth am ffioedd i nodi'r berthynas bosibl rhwng lefelau ffioedd a nodweddion dethol gwasanaethau gofal plant a chwarae. Mae Tabl 4 isod yn cynnwys ffioedd cymedrig yn ôl grŵp oedran ar gyfer gwasanaethau o wahanol feintiau, fel y'u mesurir gan gyfanswm nifer y plant y gofelir amdanynt yn y gwasanaeth. Mae'r tabl yn dangos bod y ffioedd uchaf, ar gyfer pob grŵp oedran, i'w cael mewn gwasanaethau sy'n gofalu am naill ai 50-99 o blant neu ar gyfer mwy na 100 o blant.

Tabl 4. Ffioedd cymedrig yn ôl oedran yn ôl nifer y plant y gofelir amdanynt

Nifer y plant y gofelir amdanynt	**0 i 9**	**10 i 19**	**20 i 29**	**30 i 39**	**40 i 49**	**50 i 99**	**100 neu fwy**
Ffi dan 1	£5.40	£5.44	£6.20	£6.30	£6.70	£6.98	£7.43
Ffi 1 oed	£5.18	£5.30	£5.63	£6.23	£6.79	£6.91	£7.70
Ffi 2 oed	£5.14	£5.09	£4.73	£5.11	£6.01	£6.63	£6.85
Ffi 3 oed	£5.13	£5.14	£4.55	£4.98	£5.76	£6.14	£6.43
Ffi 4 oed	£4.86	£5.00	£4.34	£4.83	£5.53	£5.91	£6.02
Ffi 5 i 7 oed	£4.83	£4.76	£4.80	£4.37	£4.96	£5.03	£4.87
Ffi 8 i 11 oed	£4.81	£4.72	£4.78	£4.08	£4.67	£4.74	£4.63
Plant 3 a 4 oed	£5.00	£5.07	£4.44	£4.91	£5.65	£6.03	£6.23
Cyfanswm nifer y gwasanaethau	715	697	384	288	206	521	305

Ffynhonnell: SASS 2024

3.9. Cyfrifwyd ffioedd cymedrig (heb eu pwysoli) ar gyfer pob categori oedran gan ddefnyddio is-grwpiau o wasanaethau gofal plant a chwarae sy'n cynrychioli nodweddion penodol o ddiddordeb. Mae'r rhain wedi'u nodi yn Nhabl 5 isod.

Tabl 5: Ffioedd cymedrig am ofal plant 3 a 4 oed yn ôl nodweddion gwasanaethau

Nodwedd	Cyfanswm nifer y gwasanaethau	Fel cyfran o'r holl wasanaethau sy'n gofalu am blant tair neu bedair oed	Ffi gymedrig
Gwasanaeth (cymedrig) yn fwy na'r cyfartaledd	735	37.01%	£6.01
Cymwysterau Lefel 5 gan unrhyw aelod o staff	758	38.17%	£5.97
Pob gwasanaeth sy'n gofalu am blant tair neu bedair oed (cymedr wedi'i bwysoli)	1986	100.00%	£5.76
Gwasanaeth (cymedrig) yn fwy na'r cyfartaledd	961	48.39%	£5.75
Yn talu mwy na'r Cyflog Byw Gwirioneddol i unrhyw aelod o staff	875	44.06%	£5.69
Darparu Dechrau'n Deg	593	29.86%	£5.64
Cymwysterau Lefel 3 gan unrhyw aelod o staff	1131	56.95%	£5.63
Wedi'i leoli yn yr 20% o AGEHI lleiaf difreintiedig	494	24.87%	£5.62
Gofalu am blant dan 3 oed	1716	86.40%	£5.58
Cefnogi plant ag ADY	1406	70.80%	£5.54
Gofal dydd i blant	1126	56.70%	£5.52
Darparu'r Cynnig Gofal Plant	1662	83.69%	£5.48
Pob gwasanaeth sy'n gofalu am blant tair neu bedair oed (cymedr heb ei bwysoli)	1986	100.00%	£5.38
Wedi'i leoli yn yr 20% o AGEHI mwyaf difreintiedig	258	12.99%	£5.37
Gwarchodwr Plant	860	43.30%	£5.15
Cymraeg yw'r brif iaith weithredol	266	13.39%	£4.52

Ffynhonnell: SASS 2024

3.10. Mae Tabl 5 yn cefnogi'r canfyddiad a ddangosir yn Nhabl 4 uchod, bod gwasanaethau mwy yn tueddu i godi ffioedd uwch. Ar wahân i faint, y nodweddion a oedd yn gysylltiedig â ffioedd uwch am ofal plant tair a phedair oed oedd staff â chymhwyster Lefel 5 neu Lefel 3, staff yn cael eu talu mwy na'r Cyflog Byw Gwirioneddol[5] a'r gwasanaeth yn darparu rhaglen Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru.

3.11. Mae Tabl 5 hefyd yn dangos y canlynol:

- Roedd ffioedd yn uwch mewn gwasanaethau yn yr 20 y cant o ardaloedd lleol lleiaf difreintiedig yng Nghymru nag yn yr 20 y cant o ardaloedd lleol mwyaf difreintiedig;
- Roedd ffioedd a godir gan warchodwyr plant yn is na'r ffioedd a godir gan wasanaethau gofal dydd plant;
- Y ffioedd a godwyd mewn gwasanaethau a'u prif iaith weithredol oedd y Gymraeg oedd yr isaf o'r holl nodweddion a ddewiswyd.

[5] Mae'r Cyflog Byw Gwirioneddol (gweler What is the real Living Wage? | Living Wage Foundation) yn amcangyfrif annibynnol o'r isafswm cyflog fesul awr sydd ei angen i dalu costau byw. Ar yr adeg pan gasglwyd data SASS 2024 ym mis Ionawr 2024, y Cyflog Byw Gwirioneddol ar gyfer y DU oedd £12.00

Gwahaniaethau rhwng ardaloedd awdurdodau lleol

3.12. Roedd ffioedd cymedrig ar gyfer plant tair a phedair oed yn wahanol yn ôl ardal awdurdod lleol. Mae Tabl 6 isod yn dangos y gwahaniaeth hwn, gan ddangos yr uchaf i'r isaf.

Tabl 6. Ffioedd cymedrig ar gyfer plant tair a phedair oed yn ôl awdurdod lleol

Awdurdod lleol	**Ffi gymedrig plant 3 a 4 oed**
Caerdydd	£6.68
Casnewydd	£6.11
Rhondda Cynon Taf	£6.09
Blaenau Gwent	£5.96
Bro Morgannwg	£5.94
Sir Fynwy	£5.93
Merthyr Tudful	£5.82
Abertawe	£5.73
Pen-y-bont ar Ogwr	£5.68
Cymru	**£5.45**
Powys	£5.32
Ynys Môn	£5.22
Conwy	£5.20
Caerffili	£5.17
Sir y Fflint	£5.12
Castell-nedd Port Talbot	£5.11
Sir Benfro	£5.03
Wrecsam	£5.02
Sir Gâr	£4.89
Torfaen	£4.82
Sir Ddinbych	£4.78
Gwynedd	£4.57
Ceredigion	£4.53

Ffynhonnell: SASS 2024

3.13. Mae'r data yn Nhabl 6 yn awgrymu, yn gyffredinol (ac eithrio Torfaen), bod ffioedd ar eu huchaf mewn awdurdodau lleol yn y de-ddwyrain.

Effaith Cynnig Gofal Plant Cymru

3.12. Rhwng mis Mai a Mehefin 2024 cynhaliodd Llywodraeth Cymru arolwg ar-lein ar gyfer darparwyr gofal plant a chwarae i'w hunan-gwblhau. Gofynnwyd i ymatebwyr i'r arolwg hwn am ffynonellau incwm. Mae Tabl 7 isod yn dangos y gyfran gymedrig o gyfanswm yr incwm a ddosrannwyd gan yr ymatebwyr i bob pennawd.

Tabl 7. Cyfran o gyfanswm incwm gwasanaethau gofal plant sy'n deillio o wahanol ffynonellau

Ffynhonnell incwm	Cyfran o gyfanswm yr incwm
Ffioedd gan rieni	62%
Ffioedd am ddarparu gofal plant fel rhan o Gynnig Gofal Plant Cymru	22%
Ffioedd am ddarparu gofal plant fel rhan o Dechrau'n Deg	6%
Ffioedd am ddarparu addysg feithrin ar ran yr awdurdod lleol	4%
Cyllid grant gan Lywodraeth Cymru neu Awdurdod Lleol	4%
Ffioedd eraill gan awdurdod lleol am ddarparu gofal plant neu waith chwarae	<1%
Codi arian neu roddion ariannol	<1%
Cyllid gan ymddiriedolaeth elusennol neu gyllid grant	<1%
Unrhyw beth arall nad yw'n cael ei gynnwys uchod (nodwch isod)	<1%
Cyllid Llywodraeth Cymru / Awdurdod Lleol ar gyfer hyfforddiant staff	<1%
Ffioedd am nwyddau neu wasanaethau nad ydynt yn gysylltiedig â gofal plant, gwaith chwarae neu addysg gynnar	<1%
Grantiau nad ydynt yn gysylltiedig â gofal plant, gwaith chwarae neu addysg gynnar	<1%
Enillion cyfalaf	<1%

Ffynhonnell: Arolwg Llywodraeth Cymru o Wasanaethau Gofal Plant ar Incwm a Gwariant, 2024 (n=288)

3.13. Ar draws holl ymatebwyr yr arolwg (n=288) daeth 22 y cant o'r incwm o'r Cynnig. Dyma'r ffynhonnell incwm fwyaf ond un ar ôl ffioedd gan rieni (62 y cant).

3.14. Roedd yr adolygiad yn ceisio asesu a fyddai effaith ariannol y Cynnig yn fwy ar gyfer gwasanaethau a allai, am wahanol resymau, fod yn llai cynaliadwy yn ariannol. Roedd y rhain yn cynnwys:

- Gwarchodwyr Plant, gan fod Adolygiad Annibynnol 2023 o Warchod Plant yng Nghymru[6] wedi codi pryderon am gynaliadwyedd busnes parhaus gwarchodwyr plant;
- Gwasanaethau sy'n cefnogi plant ag anghenion ychwanegol, wrth i ymchwil i Grant Cymorth Ychwanegol Cynnig Gofal Plant Cymru[7] dynnu sylw at gostau ychwanegol sy'n gysylltiedig â chefnogi plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY); a
- Gwasanaethau sy'n talu'r Cyflog Byw Gwirioneddol neu'n uwch i staff, mewn ymateb i bryder eang yn y sector gofal plant ynghylch cyflog ac, yn benodol, goruchafiaeth yr isafswm cyflog.

3.15. Rhoddir crynodeb yn Nhabl 8 isod.

Tabl 8. Ffioedd am ddarparu gofal plant fel rhan o Gynnig Gofal Plant Cymru fel cyfran o gyfanswm yr incwm, nodweddion dethol

Is-sampl	Ffioedd am ddarparu gofal plant fel rhan o Gynnig Gofal Plant Cymru fel cyfran o gyfanswm yr incwm
Pob ymatebydd (n=288)	22%
Gwarchodwr Plant (n=85)	22%
Ar hyn o bryd yn gofalu am blant ag ADY (n=120)	24%
Talu'r Cyflog Byw Gwirioneddol i staff (n=120)	23%

Ffynhonnell: Arolwg Llywodraeth Cymru o Wasanaethau Gofal Plant ar Incwm a Gwariant, 2024

3.16. Mae Tabl 8 uchod yn dangos bod cyllid o'r Cynnig yn cynrychioli cyfran ychydig yn uwch o'r incwm ar gyfer gwasanaethau sy'n gofalu am blant ag ADY ar hyn o bryd ac sy'n talu'r Cyflog Byw Gwirioneddol i staff o'i gymharu â'r cyfartaledd ar gyfer holl ymatebwyr yr arolwg. Mae darparu gofal i blant ag anghenion ychwanegol a gwella cyflog yn y sector oll yn nodau polisi i Lywodraeth Cymru, ac mae'r data hyn yn awgrymu y gallai'r Cynnig gyfrannu ychydig yn fwy tuag at gynaliadwyedd gwasanaethau sy'n bodloni'r nodau hyn nag i eraill.

[6] Adolygiad annibynnol o warchod plant | LLYW. CYMRU
[7] Grant Cymorth Ychwanegol Cynnig Gofal Plant i Gymru | LLYW. CYMRU

Cynaliadwyedd busnes

3.17. Mae gwerthusiad blaenorol o'r Cynnig wedi canfod bod y rhan fwyaf o ddarparwyr o'r farn bod strwythur y Cynnig, gyda'i ymrwymiad o oriau dros nifer o flynyddoedd, yn cefnogi cynaliadwyedd drwy ddarparu mwy o ddiogelwch iddynt nag a allai fod yn achos eu busnes preifat, yn ogystal â hwyluso mynediad at grantiau eraill.[8] Mae pryderon am effaith y Cynnig ar gynaliadwyedd busnes fel arfer yn ymwneud â lefel y cyllid yn hytrach na dyluniad y rhaglen.[9]

3.18. Gofynnodd arolwg 2024 o incwm a gwariant ymatebwyr am y costau yr oeddent yn eu hwynebu wrth redeg eu busnes. Mae Tabl 9 isod yn cyflwyno mathau o wariant fel cyfrannau o gyfanswm y gwariant a adroddwyd gan yr holl ymatebwyr, wedi'u trefnu o'r uchaf i'r isaf.

Tabl 9. Cyfran o'r costau a adroddwyd fesul eitem

Cost busnes	**Cyfran o gyfanswm y costau**
Costau staff	72%
Costau rhent neu forgais	6%
Nwyddau traul – megis bwyd, cewynnau, papur toiled, deunyddiau glanhau ac ati.	4%
Cyfleustodau – megis nwy, trydan, ffôn a'r rhyngrwyd	4%
Trefniadau yswiriant	3%
Cynnal a chadw neu wella eich adeilad	2%
Arall	2%
Trethi eraill ac eithrio trethi cyflogres (megis TAW, trethi corfforaeth)	2%
Cyfarpar/adnoddau chwarae a dysgu (megis teganau, llyfrau, deunyddiau chwarae)	2%
Costau cludiant (megis llogi/cynnal a chadw cerbydau)	1%
Contractau ar gyfer gwasanaethau adeiladu (megis rheoli gwastraff, glanhau, tân, rheoli plâu, boeler, diogelwch ac ati)	<1%
Gweithgareddau a gwasanaethau chwarae a dysgu (megis teithiau, darparwyr gweithgareddau chwarae neu ddysgu allanol)	<1%
Ffioedd cyrsiau a threuliau ar gyfer hyfforddiant staff	<1%
Cyfarpar TGCh a chyflenwadau swyddfa	<1%
Costau arlwyo allanol	<1%

Ffynhonnell: Arolwg Llywodraeth Cymru o Wasanaethau Gofal Plant ar Incwm a Gwariant, 2024

[8] Gweler tudalen 48, Gwerthuso'r Cynnig Gofal Plant i Gymru: blwyddyn 4 (llyw.cymru)
[9] Gweler tudalen 28, Gwerthuso'r Cynnig Gofal Plant i Gymru: blwyddyn 5 | LLYW. CYMRU

3.19. Mae'r cyfnod ers y newid diwethaf i gyfradd ariannu Cynnig Gofal Plant Cymru wedi gweld chwyddiant sylweddol o ran prisiau yn yr economi ehangach. Mae Tabl 10 isod yn crynhoi ymatebion sy'n dangos bod mwyafrif yr ymatebwyr wedi nodi cynnydd ar gyfer pob categori penodol o gostau. Roedd ymatebwyr yn fwyaf tebygol o adrodd cynnydd yng nghostau staff, nwyddau traul a chyfleustodau.

Tabl 10: Ymatebion i'r cwestiwn "Yn y ddwy flynedd ddiwethaf ers Ebrill 2022, a yw eich costau wedi cynyddu neu leihau?"

Costau	**Wedi cynyddu**	**Wedi aros tua'r un fath**	**Wedi gostwng**
Costau staff	93%	6%	<1%
Nwyddau traul – megis bwyd, cewynnau, papur toiled, deunyddiau glanhau ac ati.	93%	7%	<1%
Cyfleustodau – megis nwy, trydan, ffôn a'r rhyngrwyd	89%	10%	<1%
Contractau ar gyfer gwasanaethau adeiladu (megis rheoli gwastraff, glanhau, tân, rheoli plâu, boeler, diogelwch ac ati)	86%	13%	<1%
Costau cludiant (megis llogi/cynnal a chadw cerbydau)	84%	14%	<1%
Gweithgareddau a gwasanaethau chwarae a dysgu (megis teithiau, darparwyr gweithgareddau chwarae neu ddysgu allanol)	81%	14%	4%
Cynnal a chadw neu wella eich adeilad (gan gynnwys cyflogau/costau unrhyw staff cynnal a chadw a chostau gwaith untro)	81%	17%	1%
Unrhyw beth arall, heb ei gynnwys uchod (gallai hyn gynnwys: Ffioedd aelodaeth, costau gweinyddu, costau treulio, ffioedd proffesiynol, costau gwirfoddolwyr, hysbysebu)	79%	19%	1%
Trefniadau yswiriant	76%	21%	3%
Cyfarpar/adnoddau chwarae a dysgu (megis teganau, llyfrau, deunyddiau chwarae)	73%	23%	4%
Cyfarpar TGCh a chyflenwadau swyddfa	72%	27%	<1%
Trethi eraill ac eithrio trethi cyflogres (megis TAW, trethi corfforaeth)	72%	27%	<1%
Costau arlwyo allanol	69%	29%	<1%
Ffioedd cyrsiau a threuliau ar gyfer hyfforddiant staff	56%	39%	4%

Ffynhonnell: Arolwg Llywodraeth Cymru o Wasanaethau Gofal Plant ar Incwm a Gwariant, 2024

Chwyddiant

3.20. Fel y cofnodwyd uchod, mae ymatebion i arolygon fel rhan o ymchwil werthuso flaenorol wedi nodi bod darparwyr o'r farn bod y model cyllido cyffredinol a ddarperir gan y Cynnig yn un sy'n cefnogi cynaliadwyedd eu busnesau. Fodd bynnag, fel y dogfennwyd yng ngwerthusiad Blwyddyn Pump y Cynnig (2021-22), mae'r farn hon yn cael ei llywio gan lefel y gyfradd a sut mae hyn yn newid dros amser. Mae'r dystiolaeth a gyflwynwyd fel rhan o'r adolygiad hwn yn awgrymu nad oedd y gyfradd o £5.00 bellach yn ddigonol i gefnogi cynaliadwyedd busnesau o haf 2024.

3.21. Mae'r newid yn y farn ar y gyfradd yn debygol o gael ei lywio gan newidiadau mewn costau busnes dros yr un cyfnod. Fel y dangosir yn Ffigur 1 isod, gwelodd y cyfnod 2022-2024 lefelau chwyddiant yn y Fynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI) a oedd yn uwch na'r duedd yn y ddau ddegawd blaenorol, ac yn wir ar lefel nas gwelwyd ers dechrau'r 1990au.

Ffigur 1: Chwyddiant Mynegai Prisiau Defnyddwyr, 1989-2024

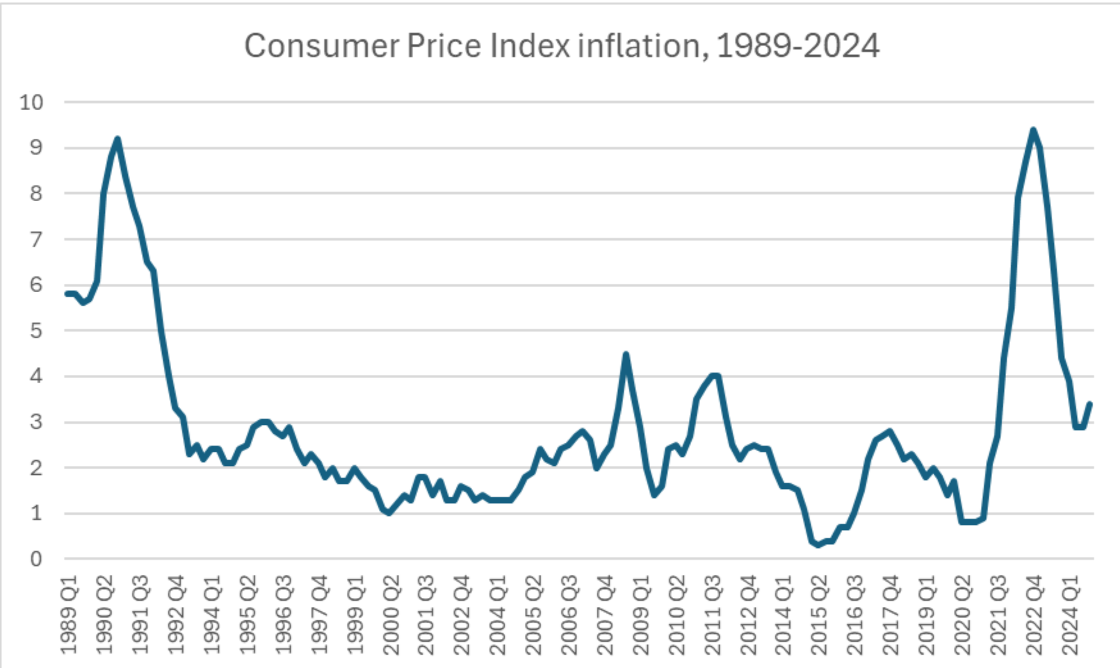

Ffynhonnell: CYFRADD FLYNYDDOL Y CPIH 00: POB EITEM 2015=100 - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

3.22. Yn Adroddiad Polisi Ariannol fis Awst 2024, nododd Banc Lloegr fod chwyddiant ar 2 y cant erbyn mis Mai a Mehefin 2024.[10] Roedd yr adroddiad hwn yn cynnwys amcanestyniad y byddai chwyddiant Mynegai Prisiau Defnyddwyr yn codi uwchlaw 2 y cant yng ngweddill 2024 a dechrau 2025, cyn disgyn o dan 2 y cant yng nghanol y flwyddyn honno. Nid yw'r Banc yn disgwyl i gyfradd chwyddiant

[10] Monetary Policy Report - August 2024 | Banc Lloegr

Mynegai Prisiau Defnyddwyr godi i'r lefelau a welwyd yn 2021-22 na 2022-23 yn y blynyddoedd i ddod.

3.23. Rhwng 2021 (pan bennwyd y gyfradd o £5.00) a mis Medi 2024 pan gynhaliwyd yr adolygiad cyfredol, roedd chwyddiant Mynegai Prisiau Defnyddwyr ar **20 y cant**. Mesurwyd newid yn y Fynegai Prisiau Defnyddwyr ym mis Medi 2024 gan ddefnyddio cyfrifiannell chwyddiant Banc Lloegr.[11]

[11] Inflation calculator | Banc Lloegr

4. Newid i'r gyfradd a delir i ddarparwyr Cynnig Gofal Plant Cymru

4.1. Ar gyfer 2025-26, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i gynyddu'r gyfradd a delir i ddarparwyr Cynnig Gofal Plant Cymru i **£6.40 yr awr**[12]**.** Mae hyn yn gynnydd o **28 y cant** yn uwch na'r gyfradd flaenorol o £5.00 yr awr.

4.2. Mae'r newid hwn yn cynrychioli cynnydd uwchlaw'r gyfradd chwyddiant a gyfrifwyd ar gyfer y cyfnod 2021-2024 (20 y cant).

4.3. Mae'r gyfradd o £6.40 yn uwch na'r ffi gymedrig wedi'i phwysoli a gyfrifir ar gyfer plant tair a phedair oed gan ddefnyddio data SASS 2024 (£5.76, Tabl 3 uchod). Mae'r gyfradd hon hefyd yn uwch na'r ffioedd a godir gan is-grwpiau dethol o'r boblogaeth gwasanaethau gofal plant a chwarae, (gweler Tabl 5 uchod) ac am y ffi gymedrig a godir ym mhob awdurdod lleol ac eithrio Caerdydd (gweler Tabl 6 uchod). Rydym yn amcangyfrif bod tua 20 y cant o wasanaethau gofal plant sy'n gofalu am blant tair a phedair oed yn codi mwy na £6.40 am awr o'r gofal hwn.

[12] Cytundeb y gyllideb yn sicrhau £100m yn ychwanegol ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus | LLYW. CYMRU